

הכנסת העשרים וחמש

יוזם : חבר הכנסת זן אילוז

פ/25/3463

הצעת חוק להסדרת רעיית דבורים וייצור דבש, התשפ"ג–2023

פרק א': מטרות החוק

- מטרות
1. מטרתיו של חוק זה הן –
- (1) להסדיר רעיית דבורים על ידי קביעת כמות כוורות מאוכלסות להצבה, מיקומן ותקופת הצבתן, לשם הבטחת ההגנה על הדבורים כערך טבע וחלוקה הוגנת של משאבי ציבור ;
- (2) להסדיר את הפיקוח על ייצור דבש, לשם אספקת דבש איכותי לציבור.

פרק ב': הגדרות

- הגדרות
2. בחוק זה –
- "דבוראי" – אדם העוסק בגידול דבורים ;
- "דבורה" – דבורת הדבש המערבית (*Apis mellifera*) ;
- "דבורית" – משפחה של דבורים ;
- "דבש" – חומר טבעי ומתוק, המופק על ידי דבורים מצוף פרחים או מחומרם המופרשים מחלקי צמחים אחרים ;
- "היתר" – היתר להצבת כוורות מאוכלסות לפי סעיף 3 ;
- "הוועדה" או "ועדת ההיתרים" – הוועדה שמונתה לפי סעיף 5 ;
- "כוורת מאוכלסת" – כלי קיבול שבו חיה דבורית ;
- "מקרקעי ציבור" – מקרקעי ישראל כמשמעותם בחוק יסוד: מקרקעי ישראל¹, שלא הוקצו לאדם לשם מגורים או עיבוד חקלאי בחכירה או בשכירות ;

¹ ס"ח התש"ך, עמ' 56.

"המשרד" – משרד החקלאות ופיתוח הכפר ;

"רשות מקרקעי ישראל" – כהגדרתה בחוק רשות מקרקעי ישראל, התש"ך–
1960² ;

"שטח צבאי" – כל אחד מאלה :

(1) מקרקעין שבידי צבא ההגנה לישראל או בידי שלוחה אחרת של מערכת הביטחון שאושרה על ידי שר הביטחון ;

(2) שטח מסוגר כמשמעותו בתקנה 125 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945³ ;

(3) מקרקעין הנתונים לאיום ביטחוני, אשר אושרו ככאלה על ידי שר הביטחון או מי שהוא הסמיך לעניין זה ;

"תקופת האגירה" – 1 במרס עד 31 באוגוסט בכל שנה ;

"השר" – שר החקלאות ופיתוח הכפר.

פרק ג': הסדרת רעיית דבורים במקרקעי ציבור

3. היתר להצבת כוורות מאוכלסות במקרקעי ציבור בתקופת האגירה, באופן שבו יש לדבורים גישה לאוויר הפתוח, אלא בהיתר מאת הוועדה ובהתאם לתנאיו.
- (א) לא יציב אדם כוורות מאוכלסות במקרקעי ציבור בתקופת האגירה, ובהתאם לתנאיו.
- (ב) היתר לפי סעיף זה הוא אישי ואינו ניתן להעברה אלא על פי אישור בכתב מוועדת ההיתרים ובהתאם לתקנות לפי סעיף 25(3).
4. כוחו של היתר של היתר לפי חוק זה להקנות זכות כלשהי במקרקעין או לגרוע מכל זכות לפי כל דין במקרקעין, למעט הזכות להציב כוורות מאוכלסות במקרקעין ולטפל בהן.
5. השר ימנה ועדה לעניין מתן היתרים להצבת כוורות מאוכלסות, שתבריה יהיו נציג המנהל הכללי של המשרד, והוא יהיה היושב ראש, נציג נוסף מבין עובדי המשרד שהוא איש מקצוע בתחום גידול דבורים, ונציג ציבור שיבחר שר המשפטים ; תקופת כהונתו של חבר בוועדה לא תעלה על ארבע שנים.
6. קביעת נקודות להצבת כוורות ועדת ההיתרים תקבע בכל שנה את נקודות הציון במקרקעי הציבור שלגביהם יוקצו ההיתרים להצבת כוורות בשנה העוקבת, תקופת ההצבה בכל נקודות הציון לפי ימים וחודשים ומספר הכוורות המאוכלסות שניתן להציב בכל אחת מנקודות הציון ; לשם כך תשקול הוועדה את השיקולים האלה :

² ס"ח התש"ך, עמ' 57 .
³ ע"ר 1945, תוס' 2, עמ' (ע) 855 (א) 1055.

(1) כושר הנשיאה של הצומח באיזור שלגביו מתבקש ההיתר, בשים לב בין היתר למאפייני האקלים, הקרקע, הצמחייה והגידולים החקלאיים שיש בו ;

(2) החשש לגרימת מטרד לציבור או השפעות סביבתיות משמעותיות אחרות עקב הצבת כוורות מאוכלסות במקום לגביו מתבקש ההיתר.

7. פרסום הקצאת ההיתרים (א) ועדת ההיתרים תפרסם באתר האינטרנט של המשרד, עד ה-30 בספטמבר בכל שנה, הודעה לציבור שתכלול את כל אלה :

(1) פרטי נקודות הציון של המקרקעין שנקבעו בהתאם לסעיף 6, שלגביהם יינתנו היתרים בשנה העוקבת ;

(2) הודעה על המועד להגשת בקשות לקבלת היתרים בשנה העוקבת, ופרטים נוספים בקשר להגשת הבקשות בהתאם לתקנות לפי סעיף 25(1).

(ב) הפנייה להודעה לפי סעיף קטן (א) תפורסם בשני עיתונים יומיים בעלי תפוצה רחבה.

(ג) ועדת ההיתרים תפרסם באתר האינטרנט של המשרד, עד ה-15 בפברואר בכל שנה, את רשימת ההיתרים שהוקצו באותה שנה ואת פרטיו של מי שהוקצה לו היתר בכל נקודת ציון בכל תקופה באותה שנה, ובכלל זה שם, שם משפחה ויישוב, לצד פרטי נקודות הציון לפי סעיף קטן (א)1, ואם לא הוקצה היתר – ציון העובדה שלא הוקצה היתר ;

(ד) היתר יהא תקף אף אם לא פורסמה לגביו הודעה לפי הוראות סעיף קטן (ג).

8. מתן היתר (א) דבוראי העומד בתנאי סעיף 9(א) רשאי להגיש לוועדת ההיתרים בקשה להיתר בנקודות הציון במקרקעין שלגביהם הוקצו היתרים ופורסמו בהתאם להוראות סעיף 6(א).

(ב) הגיש דבוראי בקשה להיתר לגבי נקודה שבה ניתן לו היתר בשנה הקודמת, יינתן לו היתר.

(ג) הוגשו בקשות רבות להיתר על נקודה אחת, יערך מכרז בין המבקשים, ואולם, לא יערך מכרז לגבי יותר מעשירית מהנקודות שניתנו לדבוראי היתרים לגביהם בשנה החולפת, והוא הגיש לגביהן בקשה להיתר.

(ד) המכרז יהיה פומבי, גלוי ושקוף, ויפורסם באתר האינטרנט של המשרד ובדרך שייקבע השר בתקנות.

(ה) ועדת ההיתרים תעניק היתר במכרז כאמור בסעיף זה בהתאם לטבלת ניקוד שיקבע השר, אשר תשקף שיקולים אלה :

(1) התמורה הכספית שיציעו המבקשים עבור קבלת ההיתר, כשיקול עיקרי;

(2) הצורך בהקצאת היתרים לדבוראים חדשים;

(3) קירבת הנקודה למקום מגוריו של מבקש ההיתר.

(ו) החליטה הוועדה לקבל בקשה להיתר, תיתן למבקש היתר שתוקפו יהיה לשנה אחת, אלא אם כן החליטה הוועדה תקופת תוקף קצרה יותר מנימוקים שתרשום בהחלטתה.

(ז) החליטה הוועדה לדחות בקשה להיתר, תודיע על כך למבקש בהודעה מנומקת בכתב.

(ח) דבוראי שלא זכה במכרזים שפורסמו בעשירית מהמכרזים מנקודות הציון במקרקעין שבהן ניתנו לו היתרים בשנה החולפת, יהיה זכאי להיתר בשאר נקודות הציון במקרקעין, שבהן ניתנו לו היתרים בשנה החולפת.

(א) ועדת ההיתרים לא תיתן היתר אם התקיים אחד מאלה: 9. תנאים מקדמיים למתן היתר

(1) לא שולם הסכום שהתחייב מבקש ההיתר לשלם במכרז לפי סעיף 8;

(2) מבקש ההיתר הורשע בעבירה אשר מפאת חומרתה, מהותה או נסיבותיה, אין מקום לדעת הוועדה לתת לו היתר, או הוטל על מבקש ההיתר קנס מנהלי בשל עבירה כאמור, או לא עמד מבקש ההיתר בהוראות בעניין הצבת כוורות מאוכלסות לפי חוק זה, אף אם לא הורשע בעבירה או הוטל עליו קנס מנהלי בשל הפרתן;

(3) התבקש היתר במקרקעין שהם –

(א) גן לאומי או שמורת טבע, אלא אם כן הציג מבקש ההיתר את אישור המנהל כמשמעותו בסעיף 19 לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998⁴, או מי שהוא הסמיך לעניין זה;

(ב) מקרקעין בניהול הקרן הקיימת לישראל, אלא אם כן הציג מבקש ההיתר את אישור מנהל הקרן הקיימת לישראל או מי שהוא הסמיך לעניין זה;

(ג) שטח צבאי, אלא אם כן הציג מבקש ההיתר את אישור שר הביטחון או מי שהוא הסמיך לעניין זה;

⁴ ס"ח תשנ"ח, עמ' 202.

(ד) מקרקעי ציבור המוחזקים בידי מי שהורשה לכך על ידי רשות מקרקעי ישראל (להלן – מחזיק), אלא אם כן הציג מבקש ההיתר את אישור המחזיק להצבת כוורות מאוכלסות בהם; ואולם, במקרקעי ציבור שניתן לגביהם היתר הצבה כדין בשנה הקודמת, רשאית ועדת ההיתרים לתת היתר להצבת כוורות מאוכלסות אף בלא אישורו של המחזיק ובלבד שהודיעה לו על כך ואפשרה לו להגיש את התנגדותו להצבת הכוורות במקרקעין בתוך 60 ימים מיום מסירת ההודעה; הוגשה התנגדות למתן היתר כאמור, תשקול ועדת ההיתרים אם יש מקום לביטול היתר ההצבה, לפי סעיף 7, ותודיע על החלטתה למקבל ההיתר ולמחזיק;

(ה) מקרקעי ציבור שאינם מקרקעין כאמור בפסקאות משנה (א) עד (ד), אם הציג מבקש ההיתר את אישור רשות מקרקעי ישראל.

(ב) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(3)(ד), ועדת ההיתרים רשאית, במקרים חריגים ומטעמים מיוחדים שיירשמו, לתת היתר אף אם לא ניתן לכך אישור של המחזיק, אם מצאה כי הוא נמנע ממתן האישור משיקולים שאינם נוגעים לעניין, כי הוא מתנה את האישור בקבלת תמורה בכסף או בשווה כסף ממבקש ההיתר, או כי עניינו של המחזיק, בהתחשב בין היתר במשך התקופה בה הוא רשאי לעשות שימוש בקרקע, אינו גובר על עניינו של מבקש ההיתר;

(2) ועדת ההיתרים תתייעץ עם רשות מקרקעי ישראל ותאפשר למחזיק להשמיע את טענותיו בפניה, בטרם מתן היתר לפי סעיף קטן זה.

השעיה או ביטול של 10. (א) הוועדה רשאית להשעות היתר או לבטלו, בכפוף להוראות שנקבעו לפי היתר סעיף 25(1) או לפי בקשה של רשות מקרקעי ישראל, אם התקיים אחד מאלה

(1) לא מתקיים תנאי מהתנאים למתן ההיתר לפי סעיף 9;

(2) מקבל ההיתר הפר הוראה מההוראות לפי חוק זה או תנאי מתנאי ההיתר;

(3) התברר לוועדה שבשל השיקולים המנויים בסעיף 6 יש צורך בביטול ההיתר.

(ב) הוועדה לא תשעה או תבטל היתר אלא אם כן הודיעה על כך בכתב לבעל ההיתר 30 ימים לפחות לפני ההשעיה או הביטול, ונתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו בפניה בכתב או בעל-פה.

(ג) בוטל היתר, יושב לבעליו הסכום ששילם עבורו.

ועדת ערר 11. (א) הרואה את עצמו נפגע מהחלטה של ועדת ההיתרים רשאי לערור עליה לפני ועדת ערר בתוך 30 ימים מהיום שנמסרה לו החלטה.

(ב) ועדת הערר תהיה בת שלושה חברים, והם:

(1) מי שכשיר להיות שופט של בית משפט שלום, שימנה שר המשפטים, והוא יהיה יושב ראש הוועדה;

(2) עובד המשרד שימנה השר;

(3) עובד משרד המשפטים שימנה שר המשפטים.

(ג) על ועדת הערר יחולו הוראות חוק בתי דין מינהליים, התשנ"ב-1992⁵.

(ד) הודעה על מינוי ועדת הערר, הרכבה ומענה, תפורסם ברשומות.

(ה) החלטה סופית של ועדת הערר בערר לפי סעיף קטן (א) ניתנת לערעור לפני בית המשפט לעניינים מינהליים.

סימון כוורות 12. אדם שקיבל היתר לא יציב כוורות מאוכלסות אלא אם כן הן מסומנות במספר הרישום המופיע בהיתר, בספרות גדולות וברורות הניתנות לקריאה בקלות.

טיפול בפניות ציבור 13. ועדת ההיתרים תמנה אדם מטעמה, מקרב עובדי המשרד, כאחראי לקבלת פניות ציבור לעניין הקצאת ההיתרים והפרת הוראות לפי חוק זה; פרטי האדם שמונה כאמור, הכוללים את שמו, מען משרדו ופרטי ההתקשרות עמו, יפורסמו באתר האינטרנט של המשרד.

פרק ד': רעיית דבורים במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור

הצבת כוורות 14. לא יציב אדם כוורות מאוכלסות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור באופן שבו יש לדבורים גישה לאוויר הפתוח, אלא אם כן רשם את כוורתו בהתאם לאמור בחוק זה. במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור

מרשם נקודות 15. (א) המשרד ינהל מרשם של נקודות להצבת כוורות של דבורים במקרקעין להצבת כוורות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור.

⁵ ס"ח התשנ"ב, עמ' 90.

(ב) פרטים שיפורטו במרשם הם :

(1) נקודות הציון שבהן מוצבות כוורות מאוכלסות ;

(2) שמו המלא ומענו של בעל הכוורות ופרטי ההתקשרות עמו ;

(3) מועד ההצבה בכל נקודת ציון ותקופת ההצבה בה לפי ימים וחודשים בשנה ;

(4) מספר הכוורות המאוכלסות המוצבות בכל אחת מנקודות הציון.

(ג) המרשם על כל פרטיו, בצירוף מפה מפורטת, יפורסם לציבור באתר האינטרנט של המשרד.

16. רישום במרשם (א) רצה אדם להציב כוורות מאוכלסות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור, ימסור למרשם הודעה על כך לפחות שישים יום לפני ההצבה, ומנהל המרשם יפרסם ההודעה במרשם.

(ב) הפרסום יכלול את הפרטים כאמור בסעיף 15(ב), והוא ייעשה באמצעות מילוי טופס מקוון באתר האינטרנט של המשרד.

(ג) המשרד יודיע על הפרסום לדבוראים הרשומים בנקודות הסמוכות.

17. סימון כוורות הציב אדם כוורות מאוכלסות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור, יסמן במספר הרישום המופיע במרשם, בספרות גדולות וברורות הניתנות לקריאה בקלות.

18. שימוש בקרקע חקלאית על אף האמור בחוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים), התשכ"ז-1967⁶ (להלן – חוק ההתיישבות) הצבת כוורות מאוכלסות בקרקע חקלאית לפי היתר שניתן בהתאם לחוק זה, אינה שימוש חורג ; בסעיף זה "קרקע חקלאית" ו"שימוש חורג" – כמשמעותם בחוק ההתיישבות.

פרק ה': ייצור דבש

19. איסור הזנת דבורים בסוכר לסוגיו או במרכיבי סוכר לסוגיו, בכוורת או בסוכר

בסמוך לכוורת, אלא בהתאם להוראות לפי סעיף 25(6).

20. איסור הוספת חומרים לדבש לפני רדייה

לא יוסיף אדם חומר כלשהוא לדבש לפני רדייתו או במהלכה, למעט לצורך ייצור כדין של מוצרי דבש בהתאם לתקן לדבש שנקבע לפי סעיף 6 לחוק התקנים, התשי"ג-1953.⁷

פרק ו': מינוי מפקחים וסמכויות פיקוח ואכיפה

⁶ ס"ח התשכ"ז, עמ' 108.
⁷ ס"ח התשי"ג, עמ' 30.

21. הסמכת מפקחים (א) השר רשאי להסמיך, מבין עובדי המדינה, מפקחים לעניין חוק זה, ובלבד שלא יוסמך מפקח, אלא אם כן התקיימו בו כל אלה:

(1) משטרת ישראל הודיעה, לא יאוחר משלושה חודשים מיום קבלת פרטי העובד, כי היא אינה מתנגדת להסמכתו מטעמים של ביטחון הציבור, לרבות בשל עברו הפלילי;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי חוק זה, כפי שהורה השר בהסמכת השר לביטחון הפנים;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שהורה השר בהסמכת השר לביטחון הפנים, אם הורה.

(ב) הודעה על הסמכת מפקח לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.

22. סמכויות פיקוח ואכיפה (א) לשם פיקוח על ביצוע הוראות לפי חוק זה, רשאי מפקח, לאחר שהזדהה לפי סעיף 23 –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג בפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל ידיעה או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של הוראות חוק זה או להקל על ביצוען; לעניין זה, "מסמך" – לרבות פלט, כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995⁸;

(3) לערוך בדיקות או מדידות וליטול דוגמאות לשם בדיקה, וכן להורות על מסירת דוגמאות לבדיקת מעבדה או על שמירתן לתקופה שיוורה, או לנהוג בהן בדרך אחרת;

(4) להיכנס למקום שיש לו יסוד סביר להניח שמצויות בו כוורות מאוכלסות, דבש, דבורים או כוורות, לרבות לכלי טיס או לכלי רכב כשהוא נייח, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים אלא על פי צו של בית משפט.

(ב) התעורר חשד לביצוע עבירה לפי חוק זה, רשאי מפקח –

(1) לחקור כל אדם הקשור לעבירה כאמור או שעשויות להיות לו ידיעות הנוגעות לעבירה כאמור; על חקירה לפי פסקה זו יחולו הוראות סעיפים 2 ו-3 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות)⁹, בשינויים המחויבים;

⁸ ס"ח התשנ"ה, עמ' 366.
⁹ חוקי אי"י, כרך א', עמ' (ע) 439, (א) 467.

(2) לתפוס כוורות, דבורים, דבש, מסמכים וחפצים הקשורים לעבירה כאמור; על תפיסה לפי פסקה זו יחולו הוראות הפרק הרביעי לפקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969¹⁰ (להלן – פקודת מעצר וחיפוש), בשינויים המחויבים, אלא אם כן נקבעו לגביה הוראות לפי סעיף 25(8) לחוק זה;

(3) לבקש מבית משפט צו חיפוש לפי סעיף 23 לפקודת מעצר וחיפוש ולבצעו; על חיפוש לפי פסקה זו יחולו הוראות סעיפים 24(א)(1), 26 עד 28 ו-45 לפקודת מעצר וחיפוש, בשינויים המחויבים.

(ג) סירב אדם להיענות לדרישות מפקח, על פי הסמכויות הנתונות לו לפי פרק זה, וקיים חשש שיימלט או שזהותו אינה ידועה, רשאי המפקח לעכבו עד לבואו של שוטר, ויחולו על עיכוב כאמור הוראות סעיף 75(ב) ו-(ג) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996¹¹, בשינויים המחויבים.

(ד) אין בסמכויות מפקח לפי חוק זה כדי לגרוע מסמכויות פיקוח שניתנו לו לפי כל דין אחר.

זיהוי מפקחים 23. מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי חוק זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שניים אלה –

(1) הוא לובש מדי מפקח, בצבע ובצורה שהורה לעניין זה המנהל הכללי של המשרד, ובלבד שהמדים כאמור אינם נחזים להיות מדי משטרה, והוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודת מפקח המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג על פי דרישה.

פרק ז': עונשין והוראות שונות

עונשין 24. (א) מי שעשה אחד מאלה, דינו – קנס בשיעור הקבוע בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977¹² (להלן – חוק העונשין) –

(1) הציב כוורות מאוכלסות במקרקעי ציבור בלא היתר מאת ועדת ההיתרים או בניגוד לתנאיו, בניגוד להוראות פרק ג';

(2) הציב כוורות מאוכלסות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור בלי לרושמן במרשם, בניגוד להוראות סעיף פרק ד';

¹⁰ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

¹¹ ס"ח התשנ"ו, עמ' 338.

¹² ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

(3) הזין דבורים בסוכר לסוגיו או במרכיבי סוכר לסוגיו, בניגוד לסעיף 19 ;

(4) הוסיף חומר לדבש לפני רדייתו או במהלכה, בניגוד לסעיף 20.

(ב) נושא משרה בתאגיד חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי סעיף קטן (א) בידי התאגיד או בידי עובד מעובדיו; המפר חובה זו, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין; לעניין סעיף זה, "נושא משרה בתאגיד" – מנהל פעיל בתאגיד, שותף, למעט שותף מוגבל, או אדם האחראי מטעם התאגיד על התחום שבו נעברה העבירה.

(ג) נעברה עבירה לפי סעיף קטן (א) בידי תאגיד או בידי עובד מעובדיו, חזקה היא כי נושא המשרה בתאגיד הפר חובתו לפי סעיף קטן (ב), אלא אם כן הוכיח כי עשה כל שניתן כדי למלא את חובתו.

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, להתקין תקנות לביצועו, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, ובכלל זה בעניינים אלה: .25 תקנות

(1) כללים בדבר ההליכים לעריכת מכרזים, קביעת הניקוד במכרז, דרכי הגשתן של ההצעות והטיפול בהן, וכן הדרכים והמועדים למסירת מידע בדבר תוצאות המכרזים;

(2) הוראות הנוגעות לדרכי מינוי חברי ועדת ההיתרים, המניין החוקי בוועדה לקבלת החלטות, דרכי עבודתה וסדרי דיוניה, ובכלל זה לעניין קבלת התנגדויות לפי סעיף 9(א)(3)(ד) והאופן שבו מי שעלול להיפגע מהחלטותיה רשאי לטעון את טענותיו לפנייה לפי סעיף 10(ב);

(3) תנאים והוראות לעניין מתן היתרים, תוקפם והדרכים לשינויים, להשעייתם או לביטולם.

(4) תנאים והוראות לעניין פרסום במרשם נקודות להצבת כוורות במקרקעין שאינם מקרקעי ציבור, אופן הרישום המקוון במרשם, מסירת הודעות וסימון הכוורות לפי פרק ד';

(5) כללים לעניין סימון כוורות מאוכלסות בעת הצבתן בשטחים פתוחים;

(6) הוראות הנוגעות לייצור והחזקת דבש ושמירה על איכותו עד לשיווקו לצרכן, ובכלל זה הוראות לעניין אמצעים ומתקנים שיותקנו בכוורות מאוכלסות לצורך בקרה על אופן הזנת הדבורים;

(7) הוראות הנוגעות להחזקת כוורות מאוכלסות שנתפסו לפי סעיף 22(ב), טיפול בהן וכל פעולה אחרת לגביהן, הטלת הוצאות בגין פעולות אלה וקבלת הכנסות ממכירתן או ממכירת דבש שהופק מהן;

(8) קביעת חובות דיווח של דבוראים לוועדת ההיתרים, למרשם ולמשרד;

(9) הוראות הנוגעות לתיעוד מסמכים ושמירתם ודרכי מסירת הודעות בכל אחד מהנושאים המפורטים בפסקאות (1) עד (8).

פרק ח': תיקונים עקיפים, תחילה והוראות מעבר

26. תיקון חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-132000, בתוספת השנייה, אחרי משפט לעניינים מינהליים

18א. ערעור לפי סעיף 11(ה) לחוק להסדרת רעיית דבורים וייצור דבש, התשע"ו-2015.

27. תחילה, תקנות ראשונות והוראות מעבר

(א) תחילתו של חוק זה, למעט סעיף 25, שישה חודשים מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).

(ב) תקנות ראשונות לפי סעיף 25(1) ו-25(5) יובאו לאישור ועדת הכלכלה של הכנסת עד ליום התחילה.

(ג) (1) היתרים שניתנו לפי צו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור דבש ומכירתו), התשל"ז-1977¹⁴ (להלן – צו הפיקוח) עד יום התחילה יעמדו בתוקפם עד למועד שנקבע בהם, ויראו את מי שניתן לו היתר כאמור כמי שניתן לו היתר לפי חוק זה.

(2) הרשות המבצעת לפי צו הפיקוח ועובדיה יעבירו למשרד כל מידע או אמצעי אחר הנדרשים לצורך פעילותה של הוועדה, בהתאם לדרישתה.

28. הוראות מעבר לעניין זכויות במקרקעין

על אף האמור בסעיפים 4 ו-8א), בתקופה שעד תום שלוש שנים מיום תחילתו של חוק זה, יהיה רשאי אדם להציב כוורות מאוכלסות בהתאם להיתר לפי חוק זה, אם הוכיח, להנחת דעתה של ועדת ההיתרים, כי הכוורות המאוכלסות הוצבו באותו מקום לפי היתר כדין במשך תקופה של עשר שנים לפחות, אף אם לא הוצבו במקום לאורך כל ימות השנה בכל שנה.

ד ב ר י ה ס ב ר

ביום 12.3.2014 פורסמה מטעם הממשלה הצעת חוק להסדרת הצבה של כוורות וייצור דבש, התשע"ד-2014 (הצ"ח מ-859) (להלן – הצעת החוק הממשלתית). בהצעת החוק הממשלתית מוצע להשאיר על כנו את מנגנון קביעת נקודות הרעייה והקצאת היתרי הרעייה שקיים היום, אך לקבוע כמה שינויים חשובים: העברת הסמכות למתן ההיתרים לוועדה של משרד החקלאות ופיתוח הכפר; הגברת השקיפות והשוויון בהקצאת ההיתרים; עידוד כניסת דבוראים חדשים לענף; והוצאת מקרקעין שבבעלות פרטית ממנגנון ההיתרים.

לפי הצעת חוק זו, יש אכן מקום להסדיר את חלוקת הצוף הגדל במקרקעי ציבור, ככל חלוקת משאב

¹³ ס"ח התש"ס, עמ' 190.
¹⁴ ק"ת התשל"ז, עמ' 2236.

ציבורי. עם זאת, יש לראות כמקרקעי ציבור לעניין זה אך ורק שטחים שאינם מוחזקים על ידי אדם המעבד אותם עיבוד חקלאי ומצמיח בהם גידולים. בכל קרקע הנתונה לעיבוד חקלאי פרטי יש לאפשר גידול דבורים חופשי, ואין הצדקה להבחנה בין מקרקעין שבבעלות פרטית ובין מקרקעי ציבור שהוקצו למחזיקים פרטיים למגורים או לעיבוד חקלאי בחוזי שכירות או חכירה.

יש לזכור כי המדינה מקדמת, באופן כללי, את השוואת מעמדן של קרקעות מוחכרות למעמדן של קרקעות פרטיות, והדבר בא לידי ביטוי גם בפסיקת בתי המשפט. בנוסף, חלוקת משאב הצוף שהופק על ידי עיבוד חקלאי פרטי על ידי המדינה נוגדת עקרונות של קניין, חופש עיסוק ותחרות חופשית. משטר חלוקת ההיתרים לשימוש במשאב הצוף הוא ייחודי למדינת ישראל, ואינו נהוג גם במדינות צפופות ברחבי העולם.

בהצעת חוק זו מוצע אפוא לקבוע כי "מקרקעי ציבור" יוגדרו כמקרקעין שלא הוקצו לאדם לשם מגורים או לעיבוד חקלאי בחכירה או שכירות, ורק לגביהם יחולו ההוראות לעניין נקודות להצבת כוורות וההיתרים. לפי המוצע, מקרקעין פרטיים או מקרקעי ציבור שהוקצו לעיבוד ומגורים פרטיים יהיו נתונים לרעייה חופשית, בכפוף לחובת רישום. לשם כך יוקם מרשם במשרד החקלאות ופיתוח הכפר, שיאגד את כל הנתונים לגבי כל הכוורות המוצבות לרעייה בשטחים פתוחים בישראל. כל מגדל יהיה חייב לרשום את כוורתיו ואת מקום הצבתן, את מועדי ההצבה ותקופתה, את מספר הכוורות, דרך סימונן ופרטי ההתקשרות עמו. הצבת כוורות תותר רק בחלוף שישים ימים מיום הפרסום, והמרשם יודיע לדבוראים סמוכים על הרישום החדש. מרשם זה ישמש בראש ובראשונה כלי אפקטיבי להתמודדות עם מחלות זיהומיות ומניעת התפשטותן. בנוסף לכך, המרשם יתרום לייעילות המנגנון החופשי, בכך שיאפשר לדבוראים לכלכל את מעשיהם מראש, לתאם ביניהם את חלוקת השטחים באופן שקוף ולהגיע להסכמות לטובת כולם. בד בבד, יאפשר המרשם מעקב אחר כוורות גנובות והתמודדות עם פורעי חוק.

באשר לאופן חלוקת ההיתרים, מוצע לקבוע כי ייעשה באמצעות מכרז, ולא על-פי שיקול דעתה של ועדה. מנגנון מכרזי יהיה שקוף יותר, הוגן יותר, ויעיל יותר מבחינה כלכלית, שכן יקצה את המשאבים למי שעבורו הם משתלמים ביותר. מוצע כי עיקר המשקל יהיה לערך הכלכלי שיוצג עבור נקודה, יחד עם משקל נמוך לשיקולים נוספים. כן מוצע להגביל את מספר הנקודות להצבת כוורות שיכול כל דבוראי "לאבד" במכרז מדי שנה לעומת השנה הקודמת.

נוסף על כך מוצעים עוד כמה תיקונים: מוצע כי קביעת הנקודות במקרקעי ציבור תיעשה במנותק מבקשת ההיתרים, לפי בדיקה אובייקטיבית של נתוני השטח. תיקון נוסף שמוצע הוא כי ועדת ההיתרים לא תכלול נציג של ארגון מגדלים, כדי למנוע ניגודי עניינים, אלא איש מקצוע מן התחום. כן מוצע כי תקופת כהונתם של החברים בוועדה תוגבל לארבע שנים.

הוראות הצעת חוק זו נועדו להחליף את ההסדרים הקבועים בצו הפיקוח על מצרכים ושירותים (ייצור דבש ומכירתו), התשל"ז-1977 והתקנות המעניקות סמכויות בתחום הסדרה, רישוי, הענקת היתרים ופיקוח למועצה לייצור ולשיווק של דבש מתוקף התקנות להשבחת ייצור חקלאי (בעלי חיים) (דבורים), התשכ"ח-1968. בהתאם לחוק המוצע, כלל סמכויות המועצה לייצור ולשיווק של דבש יעברו לידי משרד החקלאות ופיתוח הכפר.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת שרון מרים השכל (פ/168; פ/252/25).

הצעת החוק זהה לפ/252/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ"ג בסיוון התשפ"ג (12.06.2023)